

KASVUSTA KESTÄVÄÄ TULEVAISUUTTA

SINUN PUOLELLASI

SDP:N RAKENNE- TYÖLLISYYS-
JA KASVUTOIMIA

ESIPUHE

Suomen talouskasvun vauhdittaminen vaatii investointien saamista liikkeelle paitsi Suomessa myös koko Euroopassa. Noin 60 prosenttia viennistämme suuntautuu Euroopan Unionin alueelle.

Suomen talouden kannalta on aivan ratkaisevaa, miten Eurooppa pärjää. Suomella onkin erityinen intressi varmistaa reilut pelisäännöt toimiville eurooppalaisille yli 400 miljoonan ihmisen markkinoille. Tämä vaatii yhtenäisiä pelisääntöjä ja palaamista tiukkoihin valtioneuvoston päätöksiin.

SDP vaatii toimia epäterveen valtioneuvoston kilpailun lopettamiseksi. Samalla kuitenkin tarvitaan välineitä, joilla Eurooppa pärjää raivokkaassa kilpailussa vihreistä investoinneista USA:n ja Kiinan kanssa. Kiina on jo pitkään tukenut yrityksiään massiivisilla valtioneuvostoilla saaden vahvan jalansijan muun muassa aurinkoenergiassa ja sähköautotoissa. Yhdysvaltojen päätös käynnistää oma 400 miljardin tukiohjelma erityisesti vihreän teknologian investointien vauhdittamiseksi odottaa edelleen eurooppalaista vastaustaan.

Suomessa talouskasvun vauhdittamisen tiellä ovat epävarmuus eurooppalaisesta tasapuolisesta kilpailuympäristöstä ja epävarmuus osaavan työvoiman saatavuudesta lähivuosikymmeninä.

Suomen pitää määrätietoisesti ajaa eurooppalaisia kilpailukykyratkaisuja erityisesti Yhdysvaltojen tukipolitiikkaan vastaamiseksi. Eurooppalainen investointiohjelma ja siihen liittyvä rahoitus on välttämätön ratkaisu, jotta vihreän siirtymän työpaikat eivät lähivuosina valu Atlantin toiselle puolelle.

Suomen ja koko Euroopan on pidettävä määrätietoisesti kiinni ilmastotavoitteiden saavuttamisesta. Ilmastotavoitteista ei ole syytä luistaa - ei ilmastoa uhkaavan lämpenemisen pysäyttämisen kannalta, mutta ei myöskään yritysten ennustettavan toimintaympäristön kannalta. Eri politiikkatoimet on sidottava laajasti tukemaan ilmastotavoitteiden saavuttamista yhdessä yksityisen sektorin kanssa. Tutkitusti eri toimien kasvu- ja työllisyysvaikutukset ovat pitkällä aikavälillä suurimmat silloin, kun ne nojaavat ilmastoystävälliseen politiikkaan ja päästöjä vähentäviin investointeihin. Siksi SDP on sitoutunut ilmastotavoitteisiin ja ilmastopolitiikan pitkäjänteisyyteen.

Suomessa toteutuneen heikon talouskasvun takana on monia tekijöitä. Matala syntyvyys ja viime vuosiin saakka vähäinen työperäinen maahanmuutto ovat johtaneet talouden kannalta haastavaan huoltosuhteeseen, jossa pienenevän työikäisen väestön on kannettava aina vain suurempi taakka hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamisesta ikäsidonnaisten menojen kasvaessa.

Työvoiman hitaan kasvun ongelmaa pahentaa matala investointiaste ja laskuun kääntynyt koulutustaso, jotka yhdessä ovat johtaneet heikkoon tuottavuuskehitykseen. Vallitseva kehitys uhkaa hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuutta. Näihin haasteisiin SDP haluaa etsiä ratkaisuja. SDP esittää konkreettisia rakenne-, työllisyys- ja kasvuvoimia, joilla muun muassa osaavan työvoiman saatavuus voidaan turvata, tuottavuuskehitystä sekä investointeja voidaan vauhdittaa ja Suomen osaamistasoa voidaan nostaa. Esitämme myös keinoja, joilla työmarkkinat saadaan tukemaan kasvua ja joilla vihreä siirtymä edistyy. SDP:n esittämät toimet parantavat työllisyyttä, lisäävät talouskasvua ja vahvistavat julkista taloutta. Toimenpiteet tarjoavat mahdollisuuksia positiiviselle talouden kehitykselle laajasti eri puolella Suomea.

Talouden uudistamiseksi SDP on myös sitoutunut edistämään parlamentaarisesti sovittua, kunnianhimoista kokonaisuutta tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostusten kasvattamiseksi. Muihin Pohjoismaihin verrattuna Suomi on juuri jäänyt jälkeen investoinneissa uusiin teknologioihin ja aineettomaan pääomaan.

SDP tavoittelee laajaa kasvuohjelmaa niin koko Euroopassa kuin Suomessakin. Vakaus- ja kasvusopimuksen uudistetut pelisäännöt antavat lisää tilaa investoinneille osana eurooppalaisia kasvuohjelmia. SDP pitää tärkeänä, että EU varmistaa eurooppalaisille yrityksille tasapuoliset toimintaedellytykset kuten muun muassa Elinkeinoelämän Keskusliitto EK on esittänyt.

SDP:n tavoittelemien rakenne-, työllisyys- ja kasvutoimien yhteisvaikutukset vahvistavat Suomen julkista taloutta pitkällä aikavälillä arvioituna yli 6 miljardia euroa. Työllisyyden potentiaalinen lisäys on noin 120 000 työllistä. Vaikutus on mittava ja vastaa suuruudeltaan valtionvarainministeriön arviota julkisen talouden kestävyysvajeesta.

Nykyisen oikeistohallituksen epäoikeudenmukaiselle politiikalle on vaihtoehto. SDP on jo aiemmin esittänyt kuuden miljardin oikeudenmukaisemman toimenpidetukonaisuuden meno- ja tuloseputuksesta toteutettavaksi tällä kaudella. SDP:n vaihtoehdossa suojataan hyvinvointiyhteiskunnan ytimessä olevat palvelut ja etuudet, sekä osoitetaan, että menosäästöjä voidaan hakea muualta. SDP:n vaihtoehdossa pieni- ja keskituloisten palkkojen ja eläkkeiden verotusta ei kiristetä. Haluamme, että talkoisiin osallistuvat myös yhteiskunnan kaikista varakkaimmat

SDP:n vaihtoehto osoittaa, että yhteiskunnan oikeudenmukaisuudesta ja julkisen talouden kestävydestä voidaan huolehtia samaan aikaan. Näillä rakenne- työllisyys- ja kasvutoimilla SDP haluaa ratkaista taloutemme suurimman haasteen: talouskasvun puuttumisen. Muihin Pohjoismaihin verrattuna heikompi talouskasvu on ollut Suomen velkaantumisen keskeinen syy. Nyt on aika kääntää tämä suunta. Ottaa jalka pois jarrulta. Hyvinvointiyhteiskunnan kestävä tulevaisuus syntyy vain kasvusta ja talouden toimeliaisuudesta.

SISÄLLYS

2. ESIPUHE

4. HOUKUTELLAAN VIHREITÄ INVESTOINTEJA

4. PERUSTETAAN EU-TASON INVESTOINTIRAHASTO

5. TURVATAAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS

5. KASVATETAAN TYÖPERÄISTÄ MAAHANMUUTTOA

7. NESTOREIDEN TYÖLLISYYSSASTE YLÖS

JÄ IKÄSYRJINNÄN TORJUNTA

8. VASTENTAHTOISEN OSA-AIKATYÖN VÄHENTÄMINEN

9. YLIVELKAANTUNEILLE TUKEA ULOSOTTOAIKAA

LYHENTÄMÄLLÄ

11. TYÖMARKKINAT TUKEMAAN KASVUA

11. TYÖMARKKINOIDEN VAKAUTTAMINEN

12. TYÖMARKKINOIDEN DYNAMIIKAN LISÄÄMINEN

13. TEHOKKAAMMAT TYÖVOIMAPALVELUT TEKOÄLYLLÄ

14. OSATYÖKYKYISTEN POTENTIAALI KÄYTTÖÖN

15. SUJUVAMMIN TAKAISIN TYÖELÄMÄÄN

16. VIHREÄN SIIRTYMÄN VAUHDITTAMINEN

JA LUOVA TALOUS

16. TURVATAAN PITKÄJÄNTEISYYS ILMASTOPOLTIKASSA

17. VAUHDITETAAN VIHREÄÄ SIIRTYMÄÄ

JÄ INVESTOINTEJA

18. POHJOLAN PIILAAKSO

19. NOSTETAAN KOULUTUSTASOA

JA OSAAMISTA

21. TUETAAN RAKENNUSALA TAKAISIN

KASVUN TIELLE

23. YHTEENVETO

HOUKUTELLAAN VIHREITÄ INVESTOINTEJA

PERUSTETAAN EU-TASON INVESTOINTIRAHASTO

SDP vaatii toimia epäterveen valtiontukikilpailun lopettamiseksi. Ratkaisu tähän on palaaminen tiukkoihin valtiontukisääntöihin. Samalla kuitenkin tarvitaan välineitä, joilla Eurooppa pärjää raivokkaassa kilpailussa vihreistä investoinneista USA:lle ja Kiinalle. Suomen pitää määrätietoisesti ajaa uuden investointirahaston perustamista EU:ssa.

Investointirahastolla voidaan houkuttaa parhaita vihreitä investointeja EU-alueelle. Rahoituksen jakamisen pitää perustua hankkeiden laatuun ja vaikuttavuuteen, ei koheesio-
perusteeseen tai jäsenmaiden kokoon.

Rahaston koon olisi oltava mittava keskipitkällä aikavälillä, jotta sillä saadaan toivottu vaikutus aikaan. Rahasto pitää rahoittaa EU:n omilla varoilla, esimerkiksi ottamalla käyttöön rahoitusmarkkinaverot. Investointirahastoa varten ei tarvita EU:n yhteisvelkaa.

ESITYKSET

- Vaikutetaan siihen, että EU-tasolle perustetaan vihreitä investointeja houkutteleva investointirahasto
- Vaikutetaan siihen, että kansallisilla valtiontuilla kilpailu saadaan loppumaan

TURVATAAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS

KASVATETAAN TYÖPERÄISTÄ MAAHANMUUTTOA

SDP haluaa, että Suomi sitoutuu ylivaalikautiseen visioon: Suomesta Euroopan houkuttelevin paikka erityisosaajille sekä työn ja koulutuksen perässä muuttaville. Vision toteutuminen vaatii selkeiden tavoitteiden asettamista ja toimia tavoitteiden saavuttamiseksi.

ESITYKSET

- Pidetään Suomi houkuttelevana ulkomaalaisille osaajille.
 - Suomen edustustoille vahvemmin tehtäväksi Suomen vahvuuksien markkinointi kansainvälisille osaajille.
- Maahanmuuttoprosessin nopeuttaminen – kahden viikon palvelulupaus
- Osaajia houkutteleva verotus – avainhenkilöverotuksen laajentaminen
- Kahdenväliset sopimukset käyttöön osaajien houkuttelemiseksi
- Työelämäpassi vahvistamaan maahanmuuttajien työelämään integroitumista
- Perutaan hallituksen kiristykset maahanmuuttoon:
 - 3/6 kk ja ulos maasta -laki
 - Kansalaisuuden ja pysyvän oleskeluluvan kiristykset
- Työnhakuviisumi käyttöön
- Maahan muuttavan työntekijän muuttokuluista verovapaa henkilöstöetu
- Parannetaan kansainvälisten opiskelijoiden valmiuksia jäädä Suomeen yrityksille suunnatulla rahallisella tuella.
- Kokeilussa yritykselle maksettaisiin rahallista tukea ulkomaalaisen viimeisen vuoden korkeakoulupiskelijän palkkaamisesta. Jos tulokset kokeilusta ovat myönteisiä Suomen kannalta, tulisi rakentaa malli kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistueksi.
- Maahanmuuttajien puolisoiden työllistymistä tuetaan vahvemmin, esim. puoliso-ohjelmilla.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS

+2,8 mrd. euroa

TYÖLLISYYS

+14 000

Esitykset alkavat vaikuttaa heti toteutuessaan, mutta laskelmat koskevat pitkää aikaväliä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Jos vuotuinen nettomaahanmuutto saataisiin pidettyä vähintään 40 000 henkilössä vuosittain, työikäisten osuus näistä olisi 80 % ja työllisyysaste 71 %. Suomen työllisyys lisääntyisi joka vuosi 14 000 hengellä edellisestä vuodesta. Vertailukohtana on tällöin tilanne, jossa nettomaahanmuutto olisi Tilastokeskuksen ennusteen mukainen 15 000.

Valtiovarainministeriön kestävyyslaskematekniikalla tehdyn laskelman mukaan 40 000 hengen vuotuisella nettomaahanmuutolla julkinen talous vahvistuisi noin 1 % BKT:sta, eli vuoden 2024 BKT:lla 2,8 miljardia euroa verrattuna tilanteeseen, jossa nettomaahanmuutto jäisi 15 000 tasolle (BKT:n arvioitu arvo vuonna 2024 on 282 miljardia euroa)

ETLAn raportin (Alho ym. (2023)) paljon huolellisemmat laskelmat tuottavat vielä suuremman kestävyysvajeaikutuksen (2–3 prosenttiyksikköä pitkällä aikavälillä 44 000 hengen vuotuisella nettomaahanmuutolla).

Yksinkertaisimmillaan nopeutuneiden maahanmuuttoprosessien hyöty voidaan laskea kertomalla lisääntyneiden työpäivien määrä, työperäisten maahanmuuttajien määrä ja työpäivän arvo yhteen. Jos maahantuloa ja työn aloitusta saadaan nopeutettua esimerkiksi yhdellä työviikolla, eli viidellä työpäivällä ja työpäivän arvon ollessa 200 euroa sekä työperäisen maahanmuuton vuosimäärän ollessa 15 000, saadaan kansantalouden hyödyksi 15 miljoonaa euroa.

Taloustieteen tutkimuskirjallisuuden (esim. Kleven ym., 2014) mukaan verotuksen tasolla on vaikutus työperäisen maahanmuuton liikkeisiin etenkin innovaattorien ja korkeatuloisten osalta.

Tutkimuskirjallisuudessa osoitetaan empiirisesti (Ortega & Peri (2013), että kiristykset maahanmuuttoa ohjaavaan lainsäädäntöön vähentävät tulomuuttoa.

Työnhakuviisumi tarkoittaa, että henkilöille, joilla on korkea työllistymisen todennäköisyys, annetaan oikeus oleskella maassa työnhaun perusteella. Suomessa, ilman välikäsiä tapahtuva työnhaku tarjoaa paremmat mahdollisuudet työntekijälle kohdata sopiva työnantaja ja parantaa siten syntyvän työsuhteen laatua. Työnhakuviisumeita on käytössä mm. Saksassa, Itävallassa, Portugalissa ja Ruotsissa. Työhön liittyviä ensimmäisiä oleskelulupia on Suomessa myönnetty 2019–2022 välillä keskimäärin 11 000 vuodessa (koronasta huolimatta). Jos työnhakuviisumin käyttöönotto kasvattaisi määrää 15 % (oletuksena 70 % työnhakuvii-sumeista johtaisi työllistymiseen), tarkoittaisi se yli 1100 työllistä lisää vuosittain.

Maahan muuttavan työntekijän muuttokulujen tekeminen verovapaaksi henkilöstöeduksi ei vaikuttaisi juurikaan Suomen verokertymään ja poistaisi yhden esteen Suomeen muuttavalta työvoimalta. Muutos tukisi osajien saamista Suomeen, koska se madaltaa muuttoon liittyviä kustannuksia ja tekee maahantulosta helpompaa.

Näyttäisi siltä, että opiskelijoiden työllistyminen ennen valmistumista on yhteydessä korkeampaan todennäköisyyteen jäädä Suomeen valmistumisen jälkeen. Karhunen & Mathies (2019) tekemän tutkimuksen mukaan vuosi ennen valmistumista osa-aikaisena työskentelevät, jäävät Suomeen 7 prosenttiyksikköä todennäköisemmin. Vuosi ennen valmistumista kokoaikaisena työskentelevät, jäävät Suomeen 18 prosenttiyksikköä todennäköisemmin. Myös perhesiteet Suomeen ja sosiaaliset verkostot lisäsivät todennäköisyyttä jäädä Suomeen valmistumisen jälkeen. Suomessa opiskeli noin 30 000 kansainvälistä opiskelijaa vuonna 2022. Tutkimuksessa on arvioitu, että noin 60–70 prosenttia sellaisista kansainvälisistä opiskelijoista, joilla ei ole aiempaa oleskelua Suomessa, ovat maassamme töissä vielä 3 vuotta valmistumisen jälkeen.

Vuonna 2022 muun ulkomaalaisen puolisoille myönnettiin oleskelulupia 4 933 kpl ja Suomen kansalaisen puolisoille 2748. Perhesyistä Suomeen muuttaneiden 20–64-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten työllisyys alle viiden Suomessa asutun vuoden aikana on 39 %. Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan maahanmuuton vaikutus taloudelliseen huoltosuhteeseen on pitkällä aikavälillä positiivinen, jos muuttajien työllisyysaste on yli 60 %. Jos puolisoiden työllisyysaste nousisi 39 prosentista 60 prosenttiin työllistymistä tukevien toimien ansiosta, tarkoittaisi tämä noin 1600 työllistynyttä lisää. Mikäli työllisyys nousisi yleisen 20–64-vuotiaiden työllisyysasteen tasolle, tarkoittaisi tämä noin 3000 työllistynyttä lisää.

NESTOREIDEN TYÖLLISYYSASTE YLÖS JA IKÄSYRJINNÄN TORJUNTA

Suomessa yli 55-vuotiaiden työllisyys on kehittynyt hyvin viime vuosien aikana. Tätä hyvää kehityskulkua on pyrittävä jatkamaan. 65–74-vuotiaiden työllisyysasteessa on kuitenkin Suomen ja Ruotsin välillä noin 6 prosenttiyksikön ero Ruotsin hyväksi. Suurin ero on 65–69-vuotiaissa, sitä vanhemmissa ikäluokissa erot tasaantuvat. Ruotsiin nähden Suomella on ikääntyneissä työntekijöissä iso hyödyntämätön potentiaali.

Ikääntyneiden työllisyyden parantamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Kysymys on oikeudesta halutessaan jatkaa työelämässä ja yhteiskuntaan syntyneestä normista, joka määrittää milloin useimmat jäävät eläkkeelle. Jopa puolet eläkkeelle jäävistä palkansaajista haluaisi jatkaa työelämässä, mutta nämä toiveet eivät ole toteutuneet. Tämä viittaa myös laajaan ikäsyryntään työmarkkinoilla.

Suomessa pitää ottaa tavoitteeksi vähintään Ruotsin ikääntyneiden työllisyysaste. Myös keinojen osalta kannattaa kääntyä Ruotsin puoleen ja ottaa sieltä kaikki sopivat elementit käyttöön myös Suomessa. Vaikuttavat ratkaisut pitää hakea yhdessä työntekijöiden ja työnantajien kanssa.

ESITYKSET

- Mahdollistetaan ikääntyvien työntekijöiden oikeus jatkaa työelämässä ja jatketaan työeläkkeen kertymää aina 75 ikävuoteen asti.
 - Samalla nostetaan ns. "eroamisikä", joka nykyisellään pakottaa päättämään työntöön tai ainakin aiheuttaa siihen katkoksen.
 - Luvanvaraisiin ammatteihin voidaan tarvittaessa luoda malli, jossa terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi työkyvyn vuosittain.
 - Perittävä eläkevakuutusmaksu eläkeiän yläikärajan jälkeen olisi lähtökohtaisesti alennettu Ruotsin esimerkin mukaisesti.
- Säädetään työnantajille velvoite sovittaa ikääntyvien työntekijöiden työtä sellaiseksi, että työssä pidempään jatkaminen on mahdollista
- Toteutetaan ikääntyneiden verokannustin, jonka tavoitteena on kannustaa ikääntyneitä jatkamaan pidempään töissä sekä tekemään osa-aikaisesti työtä eläkkeen ohessa
- Toteutetaan eläkejärjestelmän sijoitusuudistus, joka mahdollistaa paremmat sijoitustuotot esim. sallimalla aiempaa suuremman osakepainon ottaminen.
- Osana sijoitusuudistusta mahdollistetaan yhtiöiden suurempi riskinotto myös nuoriin kasvuyrityksiin sijoitettaessa, koska Suomi jää jatkuvasti jälkeen investoinneissa, erityisesti aineettomaan pääomaan ja ohjelmistoihin.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS

+2 mrd. euroa

TYÖLLISYYS

+29 000

Esitykset alkavat vaikuttaa heti toteutuessaan, mutta laskelmat koskevat pitkää aikaväliä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Vuonna 2023 65–74-vuotiaiden työllisyysaste Suomessa oli 13,9 %, Ruotsissa 20 % ja Islannissa 34,6 % (Eurostat). Suomessa on noin 683 000 yli 65–74-vuotiaista ihmistä (Tilastokeskus 2023) ja heistä työelämässä on noin 95 000 (13,9 %). Kaikista palkansaajista osa-aikatyötä teki 19 % vuonna 2023 (Tilastokeskus) ja 65–74-vuotiaista palkansaajista 61 % työskenteli osa-aikaisesti.

VM:n peukalosäännön mukaan yhden prosenttiyksikön lisäys 15–64-vuotiaiden työllisyysasteessa tarkoittaa 35 000 työllistä. Se puolestaan tarkoittaa 0,4 prosenttiyksikön alenemaa kestävyysvajeessa. Vaikutus julkiseen talouteen noin 1,2 miljardia euroa.

Mikäli Suomen ikääntyvien (65–74 v.) työllisyysaste saataisiin nostettua Ruotsin tasolle 13,9 prosentista 20 prosenttiin, olisi Suomessa ikääntyviä työllisiä 41 600 enemmän. Vaikutus kestävyysvajeeseen olisi noin -0,33 prosenttiyksikköä, eli julkinen talous vahvistuisi miljardilla eurolla. Tämä toteutuisi, mikäli lisätyöllisistä kokoaikatyötä tekee 40 prosenttia ja 60 prosenttia tekee puolikasta työaikaa, eli laskennallisesti kokoaikatyöllisiä olisi 28 900.

Eroamisikä ja työeläkevakuuttamisen yläikäraja ovat jo valmiiksi nousemassa, mutta vasta myöhemmin tulevaisuudessa. Tällä hetkellä eroamisikä on 68 vuotta (1956 syntyneillä). 1958 syntyneistä alkaen ikäraja nousee 69 vuoteen, joten muutos tulee efektiivisesti voimaan 2026. Vuodesta 1962 syntyneistä alkaen eroamisikä nousee 70 vuoteen. Tällä hetkellä työllisyysaste laskee voimakkaasti eroamisikänsä saavuttaneilla.

Suurin ero Ruotsiin nähden muodostuu 60–69-vuotiaiden ikäryhmässä, ja Suomessa kannattaa ottaa käyttöön kaikki esimerkiksi Ruotsissa hyviksi havaitut keinot kuroa eroa kiinni. Myös eroamisikä on merkityksensä, sillä ikäraajat

käytännössä normittavat palkansaajien käyttäytymistä eläkeiän kynnyksellä ja ohjaavat eläköitymispäätöksiä.

Eläkejärjestelmän sijoitusuudistuksen vaikutus julkiseen talouteen on noin 0,4 prosenttia BKT:sta, eli miljardin euron verran pidemmällä aikavälillä.

Ikääntyneiden verokannustin koostuu kahdesta osasta:

- Uudistetaan ikääntyneiden korotettua työtulovähennystä kohdentamalla se pieni- ja keskituloisille, jolloin se kannustaa paremmin pysymään työelämässä. Suurituloisilla jo palkkatulot itsessään ovat niin suuret, ettei lisäkannustin ole ratkaiseva. Tällä hetkellä korotetun verotuen voi saada jopa 266 000 euron vuosituloilla ja tuki on suurimmillaan vielä 168 000 euron vuosituloilla. Nopeutetaan työtulovähennyksen poistumaa suurilla tuloilla niin, että sitä ei saa enää yli 168 000 euron vuosituloilla ja se pienenee jo aiemmin. Lisäksi lisätään uusi korkeampi tukiporras 67-vuotiaille, joilla kannustetaan jatkamaan työelämässä vieläkin pidempään.
- Luodaan pienituloisille ja osa-aikaisesti eläkkeellä työskenteleville työtulotuki, jolloin verotus voi olla jopa negatiivista pienillä tuloilla. Esimerkiksi 1000 euron kuukausipalkalla osa-aikaisen työtulotuki voisi tarkoittaa 80 euroa lisää käteen kuussa. Työtulotuki poistuisi asteittain tulojen kasvaessa, jolloin sitä ei saisi enää 2000 euron kuukausituloilla, mutta tällöin voisi saada korotettua työtulovähennystä. Nykyinen työtulovähennys ei kannusta pienituloisimpia töihin, sillä he eivät maksa ansiotuloveroa, josta työtulovähennyksen voisi hyvittää. Tuki kannustaa esimerkiksi keikkatyöhön hoiva-alalla.

VASTENTAHTOISEN OSA-AIKATYÖN VÄHENTÄMINEN

SDP haluaa parantaa osa-aikatyötä tekevien mahdollisuutta päästä kokoaikatyöhön. Osa-aikatyön merkitys työmarkkinoilla on Suomessa suuri. Osa-aikatyötä teki vuonna 2023 19 % palkansaajista. Varsin vakiona on pysynyt niiden ihmisten osuus, jotka tekevät osa-aikatyötä vastentahtoisesti, eli joiden toivomus olisi kokoaikatyö. Vastentahtoista osa-aikatyötä tekeviä ihmisiä on Suomessa noin 100 000.

ESITYKSET

- Määritellään pääsäännöksi työsuhteen kokoaikaisuus.
- Lisätään työntekijöiden oikeutta saada lisätyötä.
- Palautetaan työttömyysturvan suojaosa, mutta tehdään sen suuruudesta samalla suhdanteeseen sidottu.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS	+180 milj. euroa
------------------------	------------------

TYÖLLISYYS	+16 500
-------------------	---------

Nopea esitysten toteuttaminen mahdollistaisi vaikutusten toteutumisen osittain jo lyhyellä aikavälillä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Tavoitellaan vastentahtoinen osa-aikatyön puolittumista 100 000 henkilöstä 50 000 henkilöön. Jos tehdyt työtunnit kasvavat kolmanneksella tällä joukolla. Työllisyysvaikutus tämän perusteella on 16 500 henkilötyövuotta. Koska kyse on usein pienipalkkaisesta työstä, lasketaan vaikutus julkiseen talouteen puolet pienempänä kuin normaalisti. Arviota voi pitää varsin maltillisena, sillä osa-aikatyön vähentyminen vähentäisi todennäköisesti myös sosiaalietuuksien käyttöä.

Työnantajien velvoitteet lisääntyvät, mutta eivät kohtuuttomasti. Työvuorosunnittelua kehittämällä vaikutukset on mahdollista saavuttaa nopeasti.

VN TEAS-selvityksen mukaan tulosuhteiden ja osallistumisveroasteiden valossa on selvää, että soviteltu työttömyyspäiväraha ja suojaosat yhdessä tarjoavat hyvät taloudelliset kannustimet vastaanottaa satunnaisia työkeikkoja ja osa-aikatöitä.

Huomattavan suuri osa työttömyysaikana työssäkäyvästä työllistyy lopulta kokoaikaisesti työnantajalle, jolle he tekivät aiemmin pätkä- tai osa-aikatöitä. Soviteltu päiväraha ja suojaosat voivat tarjota työttömälle taloudellisen mahdollisuuden ottaa vastaan lyhyen ja heikosti palkatun työsuhteen, jonka aikana työnantajana ehtii arvioida työntekijän soveltuvuutta pidempään työsuhteeseen. Näin soviteltu päiväraha ja suojaosa voivat tukea kokoaikaista työllistymistä työttömien joukossa, joita työnantajat eivät uskalla suoraan rekrytoida. (VN TEAS 45/2018)

YLIVELKAANTUNEILLE TUKEA ULOSOTTOAIKAA LYHENTÄMÄLLÄ

SDP haluaa parantaa ylivelkaantuneiden kannusteita työntekoon. Suomessa on eurooppalaisittain tiukka sääntely ylivelkaantuneiden kohtelussa ja ulosotossa, mikä heikentää työntekoon kannustimia. Esimerkiksi Saksassa on jo vuosia sitten siirrytty malliin, jossa ulosottoaika on rajattu kuuteen vuoteen.

ESITYKSET

- Lyhennetään nykyisiä ulosottoaikoja siten, että ulosottoaika on normaalisti 5 vuotta ja 10 vuotta, jos korvaus- saatava perustuu rikokseen.
- Lyhennetään myös velkojen vanhentumisaikoja tapauksissa, joissa vanhenemista ei erikseen katkaista tehokkaalla perinnällä, esimerkiksi muistuttamalla velasta tai nostamalla kanne. Ulosoton on oltava aktiivista, jotta ongelmat eivät vaikeudu edelleen.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS +400 milj. euroa

TYÖLLISYYS +19 000

Nopea esitysten toteuttaminen mahdollistaisi vaikutusten toteutumisen osittain jo lyhyellä aikavälillä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Valtioneuvoston teettämän tutkimuksen (VN TAES 2021:40) mukaan velallisen pääsy järjestelyyn, jossa kertausoton jälkeen saa puhtaan alun (Yhdysvaltojen Chapter 7) tai lyhyen ulosottoajan jälkeen on vapaa veloistaan (Yhdysvaltojen Chapter 13), voi lisätä työn kannustimia. Henkilön nettotuloista tehtävän perinnän on pääosin empiirises-sä kirjallisuudessa havaittu vähentävän työn tarjonnan kannustimia. Työn tarjonnan kannustin on sitä pienempi, mitä ankarampi perintäjärjestelmä velalliselle on. Suomen ulosottojärjestelmä on kansainvälisessäkin vertailussa velallisen näkökulmasta raskas, koska ulosottoaika on erittäin pitkä.

Suomessa ulosotossa on noin 373 000 henkilöä 25–64-vuotiaiden ikäryhmästä. Puhtaasti työllisyysasteita vertaamalla ulosottoajan poistaminen kokonaan eli, henkilökohtaisen konkurssin mahdollistaminen, tarkoittaisi 71 000 henkilöä korkeampaa työllisyyttä. Toisin sanoen ulosotossa olevista työllisiä olisi noin viidennes enemmän.

Ulosoton poistaminen kokonaan on epärealistista, joten siksi on järkevää katsoa pidempään ulosotossa olevia. Yli viisi vuotta ulosotossa olevia voidaan arvioida olevan noin 120 000 henkilöä. Jos viidennes näistä lisäisi työllisyyttä, saadaan työllisyysvaikutukseksi 24 000, jos ulosottoaikaa lyhennetään viiteen vuoteen.

Koska ulosotossa olevat eroavat taustaominaisuuksiltaan muusta väestöstä, on yllä esitetty laskelma liian optimistinen. Mikäli lasketaan työllisyysvaikutuksen olettamaa viidenneksellä, voidaan työllisyysvaikutukseksi arvioida 19 200.

TYÖMARKKINAT TUKEMAAN KASVUA

TYÖMARKKINOIDEN VAKAUTTAMINEN

SDP vaalii työmarkkinoiden vakautta, koska se on kasvun keskeinen tukijalka. Hallitus on ajanut työmarkkinat kaakseen ja se uhkaa heijastua myös tuleville sopimuskierroksille.

Työmarkkinoiden tilanne on vakautettava ennen seuraavaa sopimuskierrosta. Yhteistyökyky ja ennustettavat työmarkkinat ovat olleet Suomen hyvän työllisyyskehityksen kulmakivi. Palkansaajat ovat kantaneet pitkäjänteisesti osansa vastuullisuudesta palkankorotusten osalta, ja kilpailukyvyistä on pidetty yhdessä huolta. Jos työmarkkinoilla nyt hallituksen työelämäheikennysten vuoksi ajaututaan vastakkainasettelun kierteeseen, tästä muodostuu suuri ongelma koko suomalaiselle kansantaloudelle.

ESITYKSET

- Solmitaan työmarkkinaosapuolten kanssa laaja kasvu- ja vakaussopimus seuraaville lähivuosille.
- Vakautetaan työmarkkinat tukemaan kasvua ja varmistetaan sujuva työehtosopimusneuvottelukierros.
- Sovitaan yhteisistä lisätoimenpiteistä kasvun vauhdittamiseksi.
- Sovitaan tasapainottavista toimita hallituksen työrauha- ja paikallisen sopimisen esityksiin, ja otetaan ensi syksyn työsopimuslain kehittämishankkeeseen aidosti kolmikantainen ote, jossa hallitus asettaa tavoitteet ja työmarkkinaosapuolet sopivat keinoista.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS +0,5 mrd. euroa

BRUTTOKANSANTUOTE +1 mrd. euroa

TYÖLLISYYS EI ARVIOITAVISSA

Vakaussopimus vahvistaisi julkista taloutta lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Vakauttamalla työmarkkinat ja luomalla edellytykset sujuvalle työehtosopimuskierrokselle voidaan vähentää menetettyjen työpäivien määrää. Työmarkkinoiden vakauttaminen ennen työehtosopimuskierrosta rauhoittaa tilannetta ja vahvistaa BKT:n kasvua vuositason arviolta puolen miljardin euron verran.

Pankkiryhmä OP arvioi kevättalvella poliittisten lakkojen vaikutuksia. OP:n mukaan lakot leikkaavat tämän vuoden kasvusta noin 0,4 %/BKT, eli miljardin luokkaa.

Jos työmarkkinoiden epävakaas jatkuvasti kasvaa ja vaikeiden työtaisteluiden määrä lisääntyy, voi esimerkiksi vastaava 0,4 %:n uusi BKT-menetys tulevien työtaisteluiden vuoksi heikentää julkista taloutta arviolta noin 0,5 miljardia euroa. Tämä ei välttämättä ole yläraja hyvin vaikeaksi käyväälle työmarkkinakierrokselle, jossa lakot ulottuvat sekä yksityiselle että julkiselle sektorille.

Lisäksi on huomioitava työmarkkinoiden ennakoitavuuden pidemmän aikavälin merkitykset. Työmarkkinoiden vakaus ja ennustettavuus on osa kilpailukykyistä toimintaympäristöä, joka tukee myös investointien houkuttelua – ja päinvastoin. Hallituksen on löydettävä toimivan ja pitkäjänteisen yhteistyön muodot kaikkien työmarkkinaosapuolten ja yrittäjien kanssa – tämä turvaa pidemmän aikavälin kasvu – ja työllisyysmahdollisuuksia.

TYÖMARKKINOIDEN DYNAMIIKAN LISÄÄMINEN

SDP haluaa edelleen parantaa suomalaisten työmarkkinoiden dynamiikkaa. Dynaamiset työmarkkinat, jossa työvoima liikkuu vähemmän tuottavista työpaikoista enemmän tuottaviin, tukee positiivista rakennemuutosta ja tuottavuuskasvua taloudessa. Suomen työmarkkinat ovat kansainvälisessä vertailussa dynaamiset, mutta tätä kehitystä voi ja pitää tukea, erityisesti huomioiden tuottavuuden kasvattamiseen liittyvät lisääntyvät vaatimukset.

ESITYKSET

- Helpotetaan työntekijöiden liikkumista työstä työhön sallimalla työsuhteen päättäminen työntekijän aloitteesta myös määräaikaisissa työsuhteissa.
- Työstä työhön siirtymisiin pitää varautua jo ennakolta. Toteutetaan urakatsaukset työuran keskivaiheilla. Niissä analysoidaan osaamista ja tehdään suunnitelma muutosten varalta osaamisen ja työkyvyn näkökulmasta. Urakatsaukset sidotaan työpaikan henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan.
- Irtisanotuiksi joutuvien työllistymismahdollisuuksien lisäämiseksi tulee valmistella uudistus, joka voimassa olevaa muutosturvaa selkeämmin mahdollistaa irtisanotun kouluttautumisen ja työnhaun palkallisesti jo pian irtisanomisajan puitteissa.
- Muutetaan lainsäädäntöä siten, että kilpailukieltosopimuksia käytettäessä kilpailukiellon ajalta on työnantajan maksettava täysi palkka tai vaihtoehtoisesti selvitetään ns. Kalifornian mallia, jossa kilpailukieltosopimuksilla ei ole ristiriitatilanteissa lainsuojaa.
- Nostetaan yritystoiminnan arvonlisävelvollisuuden alarajaa. Muutoksella kevennetään aloittelevien ja pienten yritysten hallinnollista taakkaa ja kannustetaan uusia yrittäjiä.
- Työvoiman liikkuvuutta ja etätyömahdollisuuksia pitää kehittää parantamalla tietoliikenneyhteyksiä esimerkiksi junaratojen ja pääväylien varrella.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS

EI ARVIOITAVISSA

TYÖLLISYYS

EI ARVIOITAVISSA

Nopea esitysten toteuttaminen mahdollistaisi vaikutusten toteutumisen osittain jo lyhyellä aikavälillä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Merkittävä osa talouden kasvusta johtuu työpaikkarakenteissa tapahtuneista muutoksista. Pohjimmiltaan se tapahtuu yritystasolla: toiset yritykset lisäävät henkilökuntaansa eli luovat uusia työpaikkoja. Samaan aikaan toiset yritykset vähentävät henkilökuntaansa eli työpaikkoja tuhoutuu. Samalla talouden tehtävärakenteet muuttuvat. Tämä rakennemuutos edellyttää sitä, että työntekijät liikkuvat tehtävien ja työnantajien välillä (Maliranta, Mohnen, & Rouvinen, 2009; Møen, 2005; Stoyanov & Zubanov, 2012). Työntekijöiden liikkuvuus on tärkeää myös siksi, että se mahdollistaa työntekijöille monipuolisen työkokemuksen ja heidän inhimillinen pääomansa karttuu. Lisäksi tutkimukset kertovat, että työntekijöiden liikkuvuus levittää tuottavuutta vahvistavaa tietoa yritysten välillä. Tämä vahvistaa kansantalouden tuottavuutta ja talouskasvua.

Kilpailukieltosopimukset voivat hidastaa tai estää liikkuvuutta työmarkkinoilla. Jos esimerkiksi 10 % palkansaajista on kilpailukieltosopimus, työstä työhön siirtymiä rajoitetaan jatkuvasti reilusti yli 200 000 sopimuksen kautta.

TEHOKKAAMMAT TYÖVOIMAPALVELUT TEKÖÄLYLLÄ

SDP tavoitteena on hyödyntää tekoälyn tuomia mahdollisuuksia laajemmin myös työvoimapalveluissa. Työvoimapalvelut siirretään 2025 alusta kunnista TE-alueille. Uusi työmarkkinatori mahdollistaa tekoälyn entistä paremman hyödyntämisen työnvälityspalveluissa, nyt siitä on otettava kaikki irti.

ESITYKSET

- Kehitetään työvoimapalveluja tekoälyä hyödyntäen siten, että avoimet työpaikat ja ihmisten osaamis- ja koulutusprofiili kohtaavat nykyistä tehokkaammin. Tavoitellaan 2 päivän nopeutusta keskimääräiseen työpaikan täyttymiseen.
- Parannetaan osa-aikatyössä olevien mahdollisuuksia saada työvoimapalveluja sekä vähennetään osa-aikatyön vastaanottamiseen sisältyvää byrokratiaa työtömälle mm. laajentamalla työnantajan ilmoittamia tietoja tulorekisteriin.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS

+110 milj. euroa

TYÖLLISYYS

+5 000

Nopea esitysten toteuttaminen mahdollistaisi vaikutusten toteutumisen osittain jo lyhyellä aikavälillä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Tekoälyä avukseen käyttävät järjestelmät tuottavat ohjauksen ja hallintoon tehoa, kun työvoimaa voidaan segmentoida ja tuntee yksilöidysti sen mukaan, miten henkilön nykytilannetta työmarkkinoilla voitaisiin parhaiten auttaa. Tästä syystä tietojen on oltava kaikki henkilöt kattava, laadukas ja oikeellinen sekä ajantasainen.

Suomessa on maailman parhaat rekisteritietokannat jokaisesta yksilöstä. Niiden hyödynnettävyyttä estää se, että tietosuojatulkinnat ovat tiukemmat kuin naapurimaissamme, kuten Ruotsissa ja Virossa. Luotettavien rekisteritietojen lisäksi jokaisen sosiaalietuutta saavan henkilön täydentää viralliset tiedot myös omalla ansioluettelollaan (joka sekin voidaan tehdä hyvin helposti tekoälyavusteisesti). Näin tehdään esim. Virossa.

Datan käyttömahdollisuuksien varmistaminen on kaiken keskeisin kysymys, sillä se määrittää kuinka tehokas työmarkkinoiden kohtaantojärjestelmästä saadaan. Julkisen työnvälityksen pitäisi saada käyttöönsä esim. Tulorekisterin tiedot. Ne ovat käytössä esim. Verohallinnolla, Kelalla ja myös yksityisen sektorin toimijoilla, kuten S-pankkiryhmällä (Työ SIB-mallin hallinnollinen vastuutaho).

Vuodessa uusia työttömyysjaksoa alkaa noin 600 000–900 000 ja ilmoitettuja avoimia työpaikkoja on noin miljoona. Avoimet työpaikat täytetään keskimäärin noin 30 päivässä. Tutkimustulokset osoittavat, että tehostunut algoritmipohjainen työnvälitys parantaa työllisyyttä. Jos työpaikkojen täytyminen tehostuisi kahdella päivällä, toisi se arviolta suurimmillaan noin 5 000 työllisen työllisyysvaikutuksen. (TEM-analyyseja 117/2023)

Soviteltua etuutta saa kuukausittain vajaa 60 000 työtöntä. Tutkimuksen mukaan osa-aika- ja pätkätöihin turvautaan myös työttömyyden pitkittyessä, kun kokoaikaista työtä ei ole löydy ja nämä lopulta usein päätyvät kokoaikaiseen työllistymiseen.

OSATYÖKYKYISTEN POTENTIAALI KÄYTTÖÖN

SDP:n mielestä osatyökykyisten mahdollisuuksia työntekoon pitää parantaa. Suomessa on 65 000 työhaluista ja osin työkykyistä osatyökykyistä. Sekä inhimilliseltä kannalta että työvoiman saatavuuden kannalta tarvitaan lisää keinoja avittaa näitä ihmisiä työmarkkinoilla, jotta heidän osaamisensa ja panoksensa tulee hyödynnettyksi.

ESITYKSET

- Rakennetaan uusien TE-alueiden ja valtion yhteistyöllä joustava, osatyökykyisten työllistämiseen keskittyvä palveluyhtiö.
 - Yhtiö saa oikeuden valita itse keitä se ottaa asiakkaikseen osatyökykyisten työttömien työnhakijoiden koko poolista.
- Vauhditetaan julkisiin hankintoihin liittyvää osatyökykyisten ja vammaisten ihmisten työllistämistä.
- Hyödynnetään työtulotukea kohdennettuna myös osatyökykyisille.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS

EI ARVIOITAVISSA

TYÖLLISYYS

EI ARVIOITAVISSA

Esitykset vaikuttavat keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Ruotsalainen Samhall työllistää noin 25 000 osatyökykyistä. Samhallista tehdyn vaikuttavuusarvion perusteella yhtiön toiminta on kannattavaa, ja yksi sijoitettu kruunu tuo 1,7 kruunua takaisin. On huomattava, että suuri osa Samhallin kautta työllistyneistä työllistyy yksityisille palvelualueille.

Pidemmällä aikavälillä palveluyhtiön kautta voitaisiin työllistää merkittävä osa niitä 65 000 henkilöstä, jotka ovat osatyökykyisiä ja työelämän ulkopuolella.

Palveluyhtiöön tarvitaan kehyksen ulkopuolinen pääomasijoitus.

SUJUVAMMIN TAKAISIN TYÖELÄMÄÄN

SDP haluaa, että ihmiset voivat palata työkykynsä mukaan nopeammin takaisin työelämään sairauslomalta. Sairauslomalta palaaminen työelämään onnistuu sitä paremmin, mitä lyhyemmäksi sairauslomaa jäävät ja mitä paremmin työpaikat voivat tukea töihin palaamista ja työn muokkaamista.

ESITYKSET

- Tehostetaan kuntoutukseen ohjaamista sairauspäivärahan tarkistusasteissa. Vahvistetaan Kelan velvollisuutta selvittää asiakkaan kuntoutustarve sairauspäivärahan tarkistusasteissa ja ohjata asiakas hakemaan kuntoutusta.
- Lievennetään ammatillisen kuntoutuksen lakisääteisiä kriteerejä (esim. todennäköisen työkyvyttömyyden sijasta mahdollinen työkyvyttömyys lähivuosina).
- Tehdään samalla kuntoutustarpeen arviointiin ja tarjottuun kuntoutukseen osallistumisesta (sairauspäivärahan tai kuntoutustuen aikana) velvoittavaa.
- Lisätään sairausvakuutuslakiin osatyökyvyttömyyden käsite (työkyky alentunut vähintään 40 %), joka oikeuttaa osasairauspäivärahaan.
 - Lievennetään osasairauspäivärahalla työskentelyn tiukkaa tuntirajaa ja poistetaan vaatimus edeltävästä kokoaikatyöstä.
- Kokoaikaisessa työsuhteessa olevalle säädetään oikeus lyhentää työaika osasairauspäivärahan ajaksi, ja työnantajille velvollisuus järjestää tällöin osa-aikatyötä työntekijälle subjektiivisena oikeutena. Uudistus valmistellaan tavoitteellisesti yhdessä työnantajien ja työntekijöiden kanssa.
- Sairausloman aikainen yhteydenpito ja yhteistyö työterveyshuollon kanssa säädetään työnantajaa vahvemmin velvoittavaksi sairausloman aikaisissa tarkastuspisteissä. Tarkastuspisteiden yhteydessä on tarkasteltava mahdollista työhön paluuta sekä tarvittavaa työn ja työajan muokkaamista. Työntekijän tarvitsemat palvelut ja tukimuodot on käytävä läpi. Työtä on tarvittaessa muokattava työkykyä vastaavaksi, kunnes työkyky on palautunut.
- Edistetään työttömille kohdennettujen terveys- tarkastusten yleistymistä työkyvyn parantamiseksi.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS

+280 milj. euroa

TYÖLLISYYS

+25 000

Esitykset vaikuttavat pääosin pitkällä aikavälillä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Esitetyt muutokset lisäävät osasairauspäivärahan käyttöä, suurin siirtymä tulisi todennäköisesti täydeltä päivärahalta. Osasairauspäivärahan edellisten muutosten yhteydessä arvioitiin, että merkittävä osa osasairauspäivärahan käytön lisäämisestä korvaisi täyden päivärahalla käyttöä. Vaikutus olisi todennäköisesti sairausvakuutuksen kustannuksia säästävä ja työllisyyttä lisäävä. Tutkimusten mukaan osasairauspoissaolo verrattuna täyteen sairauspoissaoloon voi lisätä työhön osallistumista pitemmällä aikavälillä.

Sairauspäivärahan saajia oli vuonna 2022 yhteensä 315 700 henkilöä. Jos esimerkiksi 50 000 henkilöä siirtyisi osasairauspäivärahalle ja puolikkaalle työajalle, voisi työllisyysvaikutus olla noin 25 000. Vaikutukset julkiseen talouteen on arvioitu maltillisesti.

Kuntoutuksen muutokset lisääisivät jonkin verran kuntoutuskustannuksia ja kuntoutusetuusmenoja (työeläkejärjestelmässä). Julkisen talouden näkökulmasta kyse olisi kuitenkin ihmisistä, jotka olisivat joka tapauksessa jollakin etuudella (sairaus-, työkyvyttömyys- tai työttömyysetuus). Mikäli kuntoutuksen lisääminen ehkäisisi työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisiä, sekä kustannus- että työllisyysvaikutus olisi positiivinen. Työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuva vuosittaisen työpanoksen menetyksen arvon on arvioitu olevan 3 miljardia euroa.

VIHREÄN SIIRTYMÄN VAUHDITTAMINEN JA LUOVA TALOUS

TURVATAAN PITKÄ- JÄNTEISYYS ILMASTO- POLITIIKASSA

Suomen on pidettävä määrätietoisesti kiinni vuoden 2035 ilmastotavoitteiden saavuttamisesta. Ilmastotavoitteista ei ole varaa lipsua. Elinkeino- ja koulutuspolitiikka on sidottava laajasti tukemaan ilmastotavoitteiden saavuttamista yhdessä yksityisen sektorin kanssa. Onnistuessamme tavoitteessa, BKT vahvistuu 0,94 % 2050 mennessä enemmän kuin perusennusteen mukaan (Oxford Economics 2024). Kasvu- ja työllisyysvaikutukset ovat siis pitkällä aikavälillä suurimmat silloin, kun ne nojaavat ilmastoystävälliseen politiikkaan ja päästöjä vähentäviin investointeihin.

SDP on sitoutunut 2035 ilmastotavoitteisiin ja ilmastopolitiikan pitkäjänteisyyteen.

ESITYKSET

- Pidetään määrätietoisesti kiinni vuoden 2035 ilmastotavoitteista.
- Toteutetaan tarvittavat lisätoimet ilmastotavoitteissa pysymiseksi.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS

+370 milj. euroa

TYÖLLISYYS

EI ARVIOITAVISSA

Esitykset vaikuttavat lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Huolehtimalla jatkuvasti eri politiikkasektoreiden yhteistyönä siinä, että Suomi etenee ilmastomuutoksen torjunnassa ja yhdistää ilmastopolitiikan elinkeino- koulutus- ja innovaatiopolitiikkaan, voidaan saavuttaa merkittävästi nopeutunutta talouskasvua. Viittaamme esitysten vaikutuksilla Oxford Economisin laskelmaan, jossa ilmastotavoitteisiin (hiilineutraalisuus 2035) sitoutunut politiikka johtaa mm. yksityisen sektorin uusien investointien kautta korkeampaan talouskasvuun ja uusiin työpaikkoihin jo keskipitkällä (2030) aikavälillä. Tällöin puolet EK:n seuranta-työkalun suunnitelluista vihreistä investoinneista (90 miljardia euroa) toteutuisi. Tämä tulisi asettaa kansalliseksi tavoitteeksi.

VAUHDITETAAN VIHREÄÄ SIIRTYMÄÄ JA INVESTOINTEJA

SDP haluaa, että ihmiset voivat palata työkykynsä mukaan SDP vauhdittaisi investointeja tehokkaammilla muun muassa verotuksen kautta toteutettavilla tuilla. Ne pyritään kohdentamaan epävarmempiin investointeihin, jotka jäisivät muutoin toteutumatta. Samaan aikaan luovuttaisiin säilyttävistä tai vanhaa tekniikkaa ylläpitävistä tuista, mikä vauhdittaisi talouden uudistumista, ja vahvistaisi julkista taloutta myös lyhyellä aikavälillä.

Lisäksi SDP turvaisi julkisen hallinnon palvelut muun muassa lupakäsittelyissä, jotta investoinnit saadaan maaliin nopeasti. Olennaista on antaa yrityksille viesti: Suomeen kannattaa investoida, sillä puhtaan teknologian investointien kannattavuutta suhteessa vanhaan tekniikkaan tuetaan jatkossa koko ajan enemmän.

Yritysten investointien kannalta olennaista on ennustettavuus ja luotettava tulevaisuuden näkymä. Juuri tässä korostuu julkisen sektorin rooli. Valtio voi vauhdittaa aktiivisella teollisuuspolitiikalla talouden uudistumista. Se tarkoittaa johdonmukaista politiikkaa, jossa tukia ja muita ohjauskeinoja uudistetaan suunnitelmallisesti. Tukia tulee käyttää harkiten, sillä yleensä niiden ohjaava vaikutus on rajallinen varsinkin lyhyellä aikavälillä. Esimerkiksi veropohjat tulisi yleensä pitää tiiviinä ja laajoina, sillä tasapuolinen ja neutraali verotus on myös talouden kannalta hyvä vaihtoehto. Kannustimilla voidaan kuitenkin ohjata investointien kohdentumista sekä vähentää niin kutsuttuja ulkoishaittoja ja tavoitella ulkoishyötyjä.

Vaikka hallitus ilmoitti kehysriihessä tukevansa yritysten puhtaan tekniikan investointeja, samaan aikaan monet verotusta ja muita kannustimia koskevat päätökset vievät kehitystä toiseen suuntaan. Samoin mittavat leikkaukset viranomaistoiminnasta uhkaavat jumittaa investointien lupa- ja valituskäsittelyn. Epävarmuus ja siihen liittyvät riskit jarruttavat investointeja ja pahimmillaan heikentävät kasvua pitkälle tulevaisuuteen.

Itäinen Suomi kärsii merkittävästi vallitsevasta turvallisuus-tilanteesta. Vaikeasta tilanteesta huolimatta alueelle on rakentumassa merkittävä klusteri puhtaan energian, vedyn, biotalouden ja metsäosaamisen ympärille. Myös näiden teemojen tutkimustoimintaa vahvistetaan alueen korkeakouluissa. Klusterin kehittymistä pitää vauhdittaa itäisen Suomen tukemiseksi.

ESITYKSET

- Toteutetaan puhtaan tekniikan investoinneille verotuki, jolla korjataan hallituksen mallin keskeiset valuviat. Näin se houkuttelee enemmän investointeja. Tavoitteena on, että tuki on pitkällä aikavälillä julkisen talouden kannalta positiivinen, sillä investoinnit lisääntyvät
- Verohyvitys 2028 loppuun mennessä käynnistetyille tai päätetyille hankkeille. Hallituksen tuki päättyy jo vuonna 2025 eli se koskee vain hankkeita, jotka ovat jo nyt pitkällä. Pidempi tuki-ikkuna mahdollistaisi aidosti uusien ja alkuvaiheessa olevien hankkeiden toteutuksen.
- Hallituksen tukimallin ongelmana on myös se, että tuen saa jälkikäteen, vaikka tukea tarvitsevat riskisimmät hankkeet tarvitsevat tukea heti. SDP:n mallissa osan tuesta voisi saada heti investointia tehdessä, joko veronpalautuksen tapaan maksettavana verohyvityksenä tai vähennyksenä muista veroista.
- Osa tuesta perittäisiin takaisin määräaikaisesti korotetun yhteisöveron muodossa. Tästä huolimatta SDP:n vaihtoehto on hallituksen mallia houkuttelevampi.
- Verohyvitys toteutettaisiin suurempana kuin hallituksen malli siten, että osa tuesta perittäisiin osin takaisin, jos investointi on kannattava. Näin se tukisi aidosti epävarmoja hankkeita eikä hankkeita, jotka toteutuvat muutenkin.
- Fossiilittoman tekniikan investointien korotettu poisto-oikeus (jatko 2025 jälkeen)
- Tutkimus- ja kehitystoiminnan lisävähennyksen uudistaminen
- Mahdollistetaan yleishyödyllisten säätöiden sijoitukset kotimaisiin pääomasijoitusrahastoihin veroneutraalisti.
- Hyödynnetään tehokkaimpia instrumentteja kulttuuri- alan kasvun tukemiseksi ja jatketaan av-tuotantokannustinta vuodesta 2025 eteenpäin
- Huolehditaan, että myös itäinen Suomi pääsee vihreän siirtymän kasvutoimien piiriin.
- Vauhditetaan puhtaan energian, vedyn, biotalouden ja metsäosaamisen ympärille kehittyvää klusteria.
- Rakennetaan pilotti tuulivoiman rakentamisen edistämiseksi Itä-Suomessa hyödyntäen toimialan esittämää kompensointimallia.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS

EI ARVIOITAVISSA

TYÖLLISYYS

EI ARVIOITAVISSA

Esitykset vaikuttavat lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Verotukien uudistaminen esim. +/- 0 suhteessa hallituksen malliin, vaikutus riippuu muutoksen parametreista.

Fossiilittoman tekniikan investointien korotettu poistaoikeus +/- 0 pitkällä aikavälillä. Vuodesta 2026 alkaen verotulot voisivat lyhyellä aikavälillä laskea kymmenillä tai sadoilla miljoonilla vuodessa, mutta vastaavasti ne kasvaisivat myöhemmin.

Tutkimus- ja kehitystoiminnan lisävähennyksen uudistaminen -81 milj. €/vuosi. Sisältyy SDP:n 2024 vaihtoehtobudjettiin. Vaikutus riippuu muutoksen parametreista.

Suomalaisilla yleishyödyllisillä säätiöillä on noin 20 miljardin euron varallisuus. Kotimaisia pääomamarkkinoita heikentää se, että ne eivät voi tällä hetkellä sijoittaa kotimaisiin pääomasijoitusrahastoihin veroneutraalisti. Yleishyödylliset yhteisöt voisivat pääomasijoitusrahastojen kautta investoida hajautetusti suomalaisiin kasvuyrityksiin ja auttaa niitä kehittymään ja luomaan työpaikkoja. Tämä tukisi Suomen talouden kasvua ja vahvistaisi kotimaista omistajuutta. Säästömuutos ei vähentäisi valtion verotuloja, mutta se voisi lisätä niitä pääomasijoittamisen kasvun ja yritysten menestyksen myötä. Se myös poistaisi kilpailuasteen pääomasijoitusmarkkinoilla, kun sijoituksia kotimaahan ja ulkomaille kohdeltaisiin samoin tavoin.

POHJOLAN PIILAAKSO

SDP haluaa tehdä Suomesta Pohjolan Piilaakson, joka on tunnettu korkeasta teknologiasta ja uusista innovaatioista.

Suomen menestys perustuu vahvaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhön. Esimerkkinä tästä on EuroHPC-verkosto, johon LUMI-supertietokone kuuluu. LUMI-investoinnilla on monia merkittäviä vaikutuksia. Se toimii tärkeänä resurssina Ilmatieteen laitokselle, houkuttellen maailman huippuluokan ilmastotutkijoita Suomeen ja edistään ilmasto-osaamisen start-upeja. LUMI mahdollistaa tekoälyn ja kielimallien, kuten Viking 7B:n, kehittämisen. VTT:n Helmi-hanke yhdistää LUMI:n ja IQM:n kvanttietokoneet, luoden johtavan kvanttiekosysteemin. Kvanttilaskenta parantaa myös kyberturvallisuutta. LUMI:n ympärille sijoittuvat energiatehokkaat datakeskukset tuottavat lämpöä Kajaanille. Maailman johtava 6G-keskittymä Oulussa kehittää ennennäkemättömän nopeaa tiedonsiirtoa, joka mahdollistaa reaaliaikaisen suurteholaskennan sovellukset esimerkiksi aidosti autonomisissa ajoneuvoissa.

Näiden teknologioiden kehittäminen ja yhdistäminen luo voimakkaan positiivisen kehän, jossa huipputeknologiat, tutkimus ja yritystoiminta tukevat toisiaan, ja houkuttelevat kansainvälistä huippuosaamista Suomeen.

ESITYKSET

- Suomen hallituksen on kansallisen digitoimiston valmisteluun perustuen rakennettava osaamisverkosto ja valtakunnallinen datankäsittelyn yritysverkosto Kajaanin ja LUMI-superkoneen ympärille.

NOSTETAAN KOULUTUSTASOA JA OSAAMISTA

SDP:n tavoitteena on nostaa Suomen koulutustasoa ja osaamista. Suomen inhimillisen pääoman määrä uhkaa supistua 2040-luvulla, jos nykyisiä väestökehityksen ja koulutuksen laskevia trendejä ei saada käännettyksi. Inhimillisen pääoman rapautumista on kuitenkin yhä mahdollista hidastaa lisäpanostuksilla koulutukseen sekä kasvattamalla kannustimia kouluttautumiseen, työntekoon ja syntyvyyden kasvuun.

ESITYKSET

- Enemmän ensikertalaisia korkeakoulutukseen johtaa korkeampaan koulutustasoon
 - Todistusvalinta vain ensikertalaisille
 - Todistusvalinnan osuuden kasvattaminen
 - Toisen saman tasoisen tutkinnon kerrointa vielä alemmas (nyt 0,5)
 - Lisärahoitus lisäaloituspaikkoihin
- Luodaan jatkuvaan oppimiseen uusia mahdollisuuksia
 - Luodaan uudistettu aikuiskoulutustuki koulutustason nostamiseen ja työvoimapula-alojen työvoimatarpeeseen vastaamiseksi
- Tehdään ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistus: jaetaan rahoitus nuorten ja perusasteen varassa oleville sekä jatkuvaan oppimiseen
 - Jatkuvan oppimisen rahoitusta kohdennetaan strategisemmin tarpeelliseen koulutukseen esimerkiksi aliedustetuille ryhmille, työvoimapula-aloille ja jatko-opintokelpoisuuden parantamiseen
- Nostetaan varhaiskasvatuksen osallistumisastetta
 - Rajataan kotihoidontuen käyttöä
 - Lasketaan varhaiskasvatusmaksuja
- Luodaan mahdollisuus ammatillisen perustutkinnon laajentamiseen lukio tai korkeakouluopinnoilla
 - Parannetaan jatko-opintovalmiuksia laajentamalla perustutkinnon kestoa enintään 30 osaamispisteen verran ja luomalla mahdollisuuden suorittaa lukio tai korkeakouluopintoja
- Suunnitellaan ja toteutetaan kokeilu, jossa aikuisten koulutusta suunnataan voimakkaammin työvoimatarpeen mukaan
 - Työvoimapolitiittisen tarveharkinnan mukaan ohjataan henkilö koulutukseen, joka tuottaa selvän työmarkkinahyödyn

ARVOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS

EI ARVIOITAVISSA

TYÖLLISYYS

+13 000
varhaiskasvatus ja kotihoidontuki

Esitykset vaikuttavat lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Esimerkiksi vuonna 2020 toteutetun 70 miljoonan € alennuksen varhaiskasvatusmaksuihin arvioitiin olevan työllisyysvaikutuksiltaan 2500–3700. Kotihoidontuen rajaaminen 2 ikävuoteen asti tuo VM:n arvion mukaan 9000 työllistä. Kotihoidontuen sisaruslisän poistamisen työllisyysvaikutus on Kelan mukaan noin 400 työllistä.

Esitetyillä ammatillisen koulutuksen uudistuksilla nostetaan Suomen koulutustasoa ja osaamistasoa, parannetaan aliedustettujen ryhmien koulutus- ja työmahdollisuuksia ja edistetään Suomen kansainvälistymistä koulutusviennin avulla. Edellä mainitut uudistukset on mahdollista toteuttaa nykyisiä resursseja uudelleen kohdentamalla.

Korkeakoulujen todistusvalinnan rajaaminen vain ensikertalaisille nostaa jo tutkinnon omaavan kynnystä haakeutua korkeakouluun, koska hänen on mentävä pääsykoeväylää pitkin. Jos samalla kasvatetaan todistusvalinnan osuutta kaikista valittavista, ohjautuu suurempi osa aloituspaikoista ensikertalaisille. Korkeakoulujen rahoitusmallin toisen saman tasoisen tutkinnon kerrointa voi laskea lähemmäs nolaa, jotta saadaan laskettua korkeakoulujen kannusteita ottaa sisään henkilöitä, joilla on jo korkeakoulututkinto. Edellä mainitut toimet ovat käytännössä kustannusneutraaleja tapoja lisätä ensikertalaisten määrää korkeakouluissa ja nostaa sitä kautta koulutustasoa. Osa koulutustason nostamisesta on kuitenkin käytännössä pakko tehdä osoittamalla lisärahoitusta korkeakouluille aloituspaikkojen kasvattamiseen. Esimerkiksi 2000 aloituspaikan lisääminen maksaa noin 12 miljoonaa euroa ensimmäisenä vuonna (keskimääräinen opiskelijan vuosikustannus 6000 €).

VM:n arvion mukaan korkeakoulujen aloituspaikkojen lisääminen kasvattaisi julkisia menoja ja heikentäisi työllisyyttä lyhyellä aikavälillä, mutta pidemmällä aikavälillä vaikutus julkiseen talouteen kääntyisi todennäköisesti positiiviseksi. Vaikutusten mittaluokat riippuvat siitä, kuinka paljon aloituspaikkoja lisätään.

Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen johtaa jo työelämässä olevien opiskelumahdollisuuksien heikentymiseen. Toisaalta tiedetään, että aikuiskoulutustuki ei kaikissa tapauksissa kohdennu tarkoituksenmukaisella tavalla. Luomalla uusi kohdennettu aikuiskoulutustuki voidaan vaikutuksista saada vanhaa järjestelmää positiivisemmat. Tuki pitäisi kohdentaa koulutustasoa nostavaan koulutukseen sekä sellaiseen koulutukseen, joka helpottaa työvoimapula-alojen tilannetta. Kohdennetulla mallilla aikuiskoulutustuen toteuttamiseen voisi riittää 75–100 miljoonaa euroa vuodessa aiemman 175 miljoonan euron sijaan. Yksi mahdollisuus on selvittää vuorotteluvapaajärjestelmän kaltaista mallia, jossa aikuiskoulutustuelle jäävän työntekijän tilalle pitää palkata työtön työnhakija. Tällä mallilla aikuiskoulutustuen työllisyysvaikutus olisi lyhyellä aikavälillä neutraali ja pidemmällä aikavälillä todennäköisesti positiivinen koulutustason nousun kautta.

TUETAAN RAKENNUSALA TAKAISIN KASVUN TIELLE

SDP haluaa tukea rakennusala, jotta voidaan estää asuntopulaa ja laajaa työttömyyttä alalla. Rakennusalan romahdus on historiallisen syvä. Varsinkin asuntorakentamisen lama on jatkunut pidempään ja syvempänä kuin mitä valtiovarainministeriö ja hallitus vuosi sitten kesällä arvioivat. Tilanne on poikkeuksellisen vaikea. Taantuman pitkittyessä kasvaa riski siitä, että asuntorakentamisen kapasiteetti laskee pysyvästi konkurssien sekä työvoiman alalta ja maasta pois siirtymisen myötä.

Asuntorakentamisen kapasiteetin lasku johtaisi pahimmillaan tuottavuuden ja talouskasvun pysyvään hidastumiseen. Taantuman aikana rakentamatta jääneiden asuntojen lisäksi suhdannekäänteen jälkeen rakentaisimme tulevassa noususuhdanteessa samalla rahalla vähemmän. Molemmat vaikutukset uhkaavat johtaa siihen, että varsinkin Suomen kasvun moottoreissa, kasvukeskuksissa, asuminen maksaa tulevaisuudessa enemmän ja työvoimaa olisi vähemmän. Tällä olisi kasvua ja tuottavuutta kuristava vaikutus pitkälle tulevaisuuteen.

Hallituksen toimet ovat olleet kerta toisensa jälkeen liian vähän ja liian myöhään. Se mikä olisi 2023 kesällä ehkä riittänyt palauttamaan luottamuksen tehtiin vasta kun se ei enää riittänyt. Luottamuksen palauttamiseen tarvitaan vahva toimenpidekokonaisuus. Välittömästi käyttöönotettavien toimenpiteiden lisäksi tulisi valmistella jatkotoimia tilanteen pahenemisen varalle.

ESITYKSET

- Otetaan väliaikaisesti käyttöön kehitetty versio ns. ARA:n välimallista eli 10 vuoden lyhyestä korkotuesta
- Ensiasunnon ostajien varainsiirtoverovapaus pitää palauttaa ja otetaan heille käyttöön määräaikainen korkovähennysoikeus
- Korotetaan erityisryhmien rakentamisen avustusvaltuutta
- Otetaan käyttöön korjausrakentamisen määräaikainen tukiväline asuinyhteisöille
- Selvitetään perustajaurakoinnin lisäämistä valtion määräaikaisella täytetäkauksella ja/tai korkotuella.

ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

JULKINEN TALOUS

+460 milj. euroa

TYÖLLISYYS

+26 000

Vaikutukset toteutuvat lyhyellä aikavälillä, mutta jäävät kertaluonteisiksi.

TARKEMMAT PERUSTELUT

Vuoden 2009 välimallissa (ns. Vapaavuoren malli) vuokra-asuntojen rakentamista tuettiin valtion korkotuella ja takauksella. Edellytyksenä oli, että korkotukilainalla rakennettaviin asuntoihin liittyi velvollisuus pitää asunnot vuokra-asuntoina 10 vuotta. Vuokrakäyttövelvoitteesta saattoi kuitenkin vapautua 5 vuoden kuluttua lainan hyväksymisestä, mikäli maksoi korkotukilainan takaisin. Mallissa ei ollut alkuvuokravaatimusta eikä vuokratuloja eikä asukasvalintaan liittyviä vaatimuksia. Välimallilla rakennettiin nopealla aikataululla noin 7 600 vuokra-asuntoa. Veroja ja veroluontoisia maksuja kertyi kunnille ja valtiolle noin 335 000 000 euroa. Välimallin avulla työllistettiin noin 14 000 ihmistä.

ARA-aloitusten vuosisumma nousi kesään 2009 mennessä 10 000 asuntoon ja saavutti huippunsa noin 15 000 asuntoa talvella 2009-2010. Rakennusalan työttömyyteen ei syntynyt pelätyn suuruista nousua. Usean eri elvytystuotteen käyttö mahdollisti laajan rakennuttajajoukon osallistumisen elvytykseen. Uudisrakentamisen elvytystoimien yhteenlaskettu työllisyyden lisäys oli noin 47 500 henkilötyövuotta, mikä sisältää työmaiden ohella tuoteteollisuuden ja palvelut.

Ensiasunnon ostajien varainsiirtoverovapaus vaikuttaisi välittömästi positiivisesti asuntokauppaan, mikä pirittäisi asuntomarkkinoita. Määräaikainen korkojen verovähennysoikeus puolestaan auttaisi ensiasunnon ostajia korkojen maksun kanssa. Määräaikaisuus voisi olla esimerkiksi kaksi vuotta.

Hallitus päätti kehysriihessään 2024 leikata erityisryhmien investointiavustusvaltuutta 28 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 lukien. Valtuus on 15 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 2025-2027. Vertailun vuoksi avustusvaltuus oli viime vuonna 120 miljoonaa euroa, ja tänä vuonna valtuus on 63 miljoonaa euroa. Samalla hallitus päätti, että vammaisten asuntohankkeiden toteuttaminen turvataan. Koska vammaisten asuntohankkeet ovat avustusprosenttiltaan yleensä korkeimpia mahdollisia (avustus 50 prosenttia hyväksyttävistä kuluista), vievät ne hankkeet valtaosan jäljelle jäävästä avustusvaltuudesta (15 miljoonaa euroa vuodessa). Erityisryhmien asuntotuotanto on muodostanut noin kolmanneksen kaikesta ARA-tuotannosta. Avustusvaltuuden leikkaus siis osaltaan syventää rakennusalan tilannetta, koska valtion tukemalla asuntotuotannolla tulisi nyt käynnistää mahdollisimman paljon uutta asuntotuotantoa, sillä vapaarahoitteinen asuntotuotanto on erittäin vähäistä. Jos avustusvaltuutta lisättäisiin esimerkiksi 50 miljoonalla eurolla 65 miljoonaan euroon vuodessa, mahdollistaisi se erityisryhmien asuntotuotantoa merkittävästi suunniteltua enemmän.

Korjausrakentamiseen tulisi ottaa määräaikainen tukiväline asuinyhteisöille. Avustus voisi olla esimerkiksi 10 prosenttia toteutuvista kuluista ja sitä voitaisiin käyttää hankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Avustusvaltuudeksi voitaisiin asettaa 100 miljoonaa euroa. Jos avustusvaltuus käytettäisiin pelkästään korjausrakentamishankkeiden toteuttamiseen, se generoisi korjausrakentamista yhteensä 1000 miljoonan euron edestä. Tämän työllisyysvaikutus olisi 16 000 henkilötyövuotta. Miljardin arvosta toteuttava korjausrakentaminen toisi valtiolle veroja ja veroluonteisia maksuja noin 460 miljoonaa euroa (nykyisillä verokannoilla).

Samaan aikaan näiden toimenpiteiden kanssa on selvitettävä väliaikaista takausmallia, jolla rahoituslukko tarvittaessa puretaan uudisrakentamisesta. Hallituksella tulee olla valmius vaikuttaviin lisätoimenpiteisiin, mikäli alan taantuma entisestään pahenee ja pitkittyy.

YHTEENVETO

Tässä paperissa esitettyjen toimien arvioidut positiiviset yhteisvaikutukset julkiseen talouteen ovat pitkällä aikavälillä yli 6 miljardia euroa ja työllisyyden potentiaalinen lisäys noin 120 000 työllistä. Esitettyjen toimenpiteiden arvioidut vaikutukset on vedetty yhteen oheisessa taulukossa.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS	VAIKUTUS JULKISEEN TALOUTEEN	VAIKUTUS TYÖLLISYYTEEN
HOUKUTELLAAN VIHREITÄ INVESTOINTEJA	- *	- *
TURVATAAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS	5,38	78 500
TYÖMARKKINAT TUKEMAAN KASVUA	0,39	30 000
VIHREÄN SIIRTYMÄN VAUHDITTAMINEN JA LUOVA TALOUS	0,37	- *
NOSTETAAN KOULUTUSTASOA JA OSAAMISTA	- *	13 000
TUETAAN RAKENNUSALA TAKAISIN KASVUN TIELLE	-	-
YHTEENSÄ	6,14	121 500

* Vaikutukset ei tarkasti arvioitavissa.

Tästä arviosta on vähennettävä toimenpiteiden kustannukset ja veromuutosten vaikutukset.

Kokonaisuuden arvioidut vaikutukset ovat mittaluokaltaan sellaisia, että kaikkien toimien toteutuessa oletetulla tavalla ne riittävät lähes kokonaan poistamaan pitkän aikavälin kestävyysvajeen. Valtiovarainministeriö arvioi keväällä 2024 kestävyysvajeen olevan 2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen eli noin 6,5 miljardia euroa 2028 tasolla.

Esitetyistä toimenpiteistä ainakin osalla liittyen työmarkkinoiden vakauttamiseen, rakennusteollisuuden tilanteen huomioimiseen, vihreän siirtymän edistämiseen ja työperäisen maahanmuuton vauhdittamiseen on myös nopeamin toteutuvia vaikutuksia, mutta näiden suuruutta on vaikea arvioida.

Monet arvioidut vaikutukset perustuvat esimerkkilaskelmiin. Toisaalta myös monien hallituksen tämän kauden uudistusten vaikutukset on arvioitu samankaltaisesti. Tässä paperissa esitetyissä laskelmissa on hyödynnetty Valtiovarainministeriön sekä Työ- ja elinkeinoministeriön oletuksia aina, kun tarvittava tieto on ollut saatavilla.

Esimerkiksi koulutukseen ja osaamiseen liittyville toimille ei ole esitetty työllisyys- ja kasvuvaikutusta. Paperissa on kuitenkin haluttu esittää myös sellaisia toimia, joilla voidaan olettaa olevan oikeansuuntaisia vaikutuksia, vaikka niitä ei voida tarkasti laskea eikä niitä ole siksi otettu huomioon tämän paperin toimien kokonaisvaikutuksia arvioitaessa. Esimerkkinä tällaisesta toimesta työmarkkinoiden dynamiikan parantaminen, joka erittäin todennäköisesti lisää kasvua, mutta sitä ei voida tarkoin arvioida.

Arvioitu työllisyysvaikutus on laskettu yleisesti käytetyn laskentamallin mukaan tuovan yhden henkilötyövuoden osalta 22 500 euron hyödyn julkiseen talouteen (tämä pätee, kun on kyseessä yksityisen sektorin työpaikka ilman tukia). Joissain kohdissa on käytetty puolitettyä arviota toimeen liittyvien epävarmuuksien takia. Nämä kohdat on mainittu erikseen.